

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

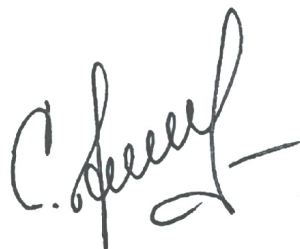
СЕРМАН ЛЕСЯ ІГОРІВНА

УДК 378.091.3:373.5.011.3-051]:81243(043.3)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ
У МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Рівне – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Євтух Микола Борисович,
Інститут педагогіки НАПН України,
головний співробітник відділу історії педагогіки,
дійсний член НАПН України.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Резван Оксана Олексіївна,
Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова,
завідувач кафедри мовної підготовки,
педагогіки і психології;

кандидат педагогічних наук, доцент
Торубара Оксана Анатоліївна,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
доцент кафедри іноземних мов.

Захист відбудеться «14» липня 2020 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 47.053.01 у Рівненському державному гуманітарному університеті за адресою: 33028, м. Рівне, вул. Степана Бандери, 12.

Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (33000, м. Рівне, вул. Пластова, 31).

Автореферат розіслано «12» червня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. А. Гудовсек

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Актуальність дослідження. Модернізація системи освіти, зміна її ціннісних орієнтацій актуалізують проблему вдосконалення вищої професійної освіти, зокрема в аспекті забезпечення високих вимог суспільства до особистості педагога. Соціальне замовлення на майбутнього вчителя іноземних мов в закладах вищої освіти, зорієнтоване на підготовку компетентного, толерантного фахівця сфери міжкультурної комунікації, конкурентоспроможного на ринку праці, що прагне до особистісного й професійного самовдосконалення, увиразнює важливість особистісного потенціалу педагога, пов'язаного з його професійним іміджем.

Проблема іміджу у вітчизняній і зарубіжній науці має різнопланову інтерпретацію, відповідно до особливостей, мети, завдань антропології, соціології і культурології, психології і педагогіки, адже поняття «імідж» міждисциплінарне і застосовується в різних галузях знань, зокрема й в професійній педагогіці.

Теоретичні та методичні аспекти професійної підготовки майбутніх педагогів виступали предметом наукового пошуку В. Вербця, М. Євтуха, С. Лісової, С. Литвиненко, І. Малафійка, С. Мединського, Т. Потапчук, В. Руденка, Я. Сверлюка, Ю. Пелеха, О. Петренко, М. Тадеєвої, В. Федяєвої, Л. Шугаєвої, І. Ящук та ін.; формування професійно важливих якостей майбутніх учителів іноземних мов – А. Корольової, М. Прозорової, О. Резван, О. Торубари й ін.

Проблеми іміджу та технології його формування вивчали В. Горчаков, Ф. Кузін, О. Панасюк, О. Петров, Г. Почепцов, Е. Фромм, В. Шепель та ін.; змістові лінії іміджу особистості як феномена інтерсуб'єктної взаємодії філолога – І. Ієронов, Ю. Палих, О. Перелигіна та ін. У такому контексті науковий інтерес становлять питання професійного іміджу фахівця педагогічної галузі, зокрема: майбутнього викладача вищої школи (О. Беляєва, В. Ісаченко, Г. Євтушенко, О. Хуртенко), вчителя початкової школи (Г. Бриль, Т. Бессарабова, І. Размолодчикова), фізичної культури (Н. Гайдук, Л. Ковальчук, П. Ярошенко), технологій (В. Бондаренко, В. Мадзігон), соціального педагога (І. Ніколаєску, І. Ковальова), викладача філологічних дисциплін (О. Селіванова, М. Сперанська-Скарга, Н. Прус) та ін.

Незважаючи на зростаючий інтерес до педагогічної іміджеології, результати аналізу проблеми свідчать, що актуальні питання формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов вивчалися з різних наукових позицій, проте окремі аспекти процесу його формування потребують більш глибоких та ґрунтовних досліджень. У професійній педагогіці склалися певні передумови для вирішення позначеної нашим дослідженням проблеми.

Актуальність проблеми формування професійного іміджу вчителя іноземних мов доповнюють *суперечності* між:

– практичною потребою у формуванні та розвитку професійного іміджу

вчителя іноземних мов й недостатньо повною розробленістю процесу його формування;

– реформуванням вищої педагогічної освіти, зорієнтованої на розвиток особистості майбутнього вчителя іноземних мов, і відсутністю цілісного підходу до вирішення цього завдання шляхом забезпечення науково-методичним супроводом;

– потребою вчителя іноземних мов у формуванні професійного іміджу та низьким рівнем його сформованості в процесі професійної підготовки;

– наявним освітнім потенціалом закладу вищої педагогічної освіти та відсутністю науково обґрунтованих технологічних підходів до процесу формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов;

– необхідністю оптимізації професійно-особистісного самовдосконалення майбутнього вчителя іноземних мов для успішної адаптації у професійно-педагогічній діяльності та недосконалістю форм і методів формування його особистісних компетентностей у межах сучасної освітньої парадигми.

Недостатня теоретична розробленість проблеми, визначені суперечності та потреба їхнього подолання зумовили вибір *теми* дослідження – **«Педагогічні умови формування професійного іміджу у майбутнього вчителя іноземних мов»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження відповідає напряму науково-дослідної роботи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та дослідницькій темі (реєстраційний номер 0105U000448). Тему дисертації затверджено Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 8 від 29 березня 2012 р.) і погоджено на засіданні бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 5 від 29 травня 2012 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов і забезпеченні їхньої результативності у формуванні професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов.

Для досягнення зазначеної мети передбачено виконання таких **основних завдань**:

1) провести теоретичний аналіз наукових джерел для висвітлення проблеми формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

2) схарактеризувати зміст, структуру та функції професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

3) визначити та теоретично обґрунтувати сукупність педагогічних умов підвищення сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

4) розробити й адаптувати структурно-функціональну модель процесу формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

5) експериментально перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов та апробувати розроблену структурно-функціональну модель формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови та структурно-функціональна модель ефективного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в освітньому середовищі закладів вищої освіти.

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять:

– державні нормативно-правові акти, що визначають концептуальні положення та регулюють процес фахової підготовки, – Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року (2012), Національна стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року (2013), Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років, Концепція «Нова українська школа» (2016), Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020), Концепція розвитку педагогічної освіти» (2018), Закон України «Про вищу освіту» (2016), Закон України «Про освіту» (2017) та ін.;

– філософсько-педагогічні теорії світогляду як цілісної системи знань, переконань, дій (В. Андрущенко, В. Бех, Г. Волинка, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Мозгова, В. Шинкарук та ін.);

– принципи цілісного системного підходу до розгляду педагогічного процесу та взаємозумовленості професійної підготовленості вчителя (В. Бондар, Л. Вовк, М. Марусинець, А. Марон, В. Онушкін, В. Подобед та ін.);

– підхід до розгляду особистості студента як активного суб'єкта життєдіяльності (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Г. Балл, Б. Бім-Бад, Л. Виготський, О. Леонт'єв, Л. Сидорчук, Г. Щедровицький, В. Ясвін та ін.);

– теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземних мов (Т. Бочарникова, М. Васильєва, Л. Воротняк, О. Зеленська, В. Олексенко, Н. Прус, Л. Морська, Т. Щербакова, А. Шишко й ін.).

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної літератури з проблеми дослідження – для виокремлення й обґрунтування педагогічних умов, а також класифікації та систематизації теоретичних, експериментальних даних; теоретичне моделювання структури та змісту спецпрактикуму – для систематизації теоретичного матеріалу за темою дослідження; *емпіричні* – методи масового збору інформації (педагогічні спостереження за процесом навчання студентів і діяльністю вчителів іноземних мов, анкетування студентів і вчителів, індивідуальні та групові бесіди з ними, аналіз результатів виконання студентами практичних завдань, аналіз роботи вчителів-практиків) – для виявлення рівнів сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в освітньому просторі ЗВО; *експериментальні* (констатувальний, формувальний і завершальний етапи педагогічного експерименту) – для перевірки ефективності визначених педагогічних умов у процесі формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; *статистичні* – кількісний та якісний аналіз даних, а також статистичне опрацювання результатів – для підтвердження педагогічної ефективності визначених педагогічних умов та розробленої структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* визначено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов, форм, методів і засобів, що забезпечують *успішність* формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

– *уточнено* зміст і сутність поняття «професійний імідж учителя іноземних мов»; спроектовано й експериментально перевірено структурно-функціональну модель поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; *впроваджено* у навчальний процес наскрізний спецпрактикум, спрямований на підвищення рівня сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в умовах освітнього середовища закладу вищої освіти; теоретично обґрунтовано та систематизовано дидактичний інструментарій для формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

– *удосконалено* окремі механізми та функції процесу формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в умовах освітнього середовища ЗВО; визначено й обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

– *подальшого розвитку* набули методологічні підходи та теоретичні засади процесу формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні й упровадженні в навчальний процес спецпрактикуму «Технологія формування іміджу вчителя іноземних мов», що містить сукупність навчально-методичної документації, зокрема: 1) навчальну програму, лекційний курс, практичні заняття, тестові завдання, зорієнтовані на самостійну, активно-пізнавальну діяльність майбутніх учителів іноземних мов; 2) методику діагностування рівня сформованості професійного іміджу; 3) критерії оцінювання рівнів сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов, зумовлені міжпредметними зв'язками. Методичні рекомендації «Формування професійного іміджу майбутнього вчителя: технологічне забезпечення» з проведення циклу занять і добору дидактичного інструментарію для формування особистісно-процесуальних особливостей професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов.

Основні положення та рекомендації щодо формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов впроваджено в навчальний процес підготовки фахівців зі спеціальності 014 «Середня освіта (Іноземна мова)» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-23/116-1 від 25.06.2019 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/2618 від 28.12.2018 р.), Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 249-а від 11.05.2019 р.), Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (довідка № 398 від 16.05.2019 р.).

Визначені педагогічні умови та спроектовану структурно-функціональну модель формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов експериментально перевірено й упроваджено в навчальний процес закладів вищої освіти та в систему неперервної освіти.

Особистий внесок здобувача. Одержані результати дослідження є авторською розробкою певних аспектів формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов. Ідеї та думки співавторів публікацій у матеріалах дисертації не використано. У спільній із О. О. Стрельник науковій праці «Змістово-процесуальні особливості формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов» (2018) авторові належить формулювання особливостей професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов (0,25 д. а.).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження знайшли відображення у статтях наукових фахових журналів з педагогіки, матеріалів конференцій, збірників наукових праць, а також у навчальних програмах і навчально-методичних посібниках.

Основні положення та результати дослідження на різних етапах виконання роботи обговорено на засіданнях кафедри філософії освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, викладено в доповідях на звітних, науково-практичних і науково-методичних конференціях та семінарах різних рівнів, а саме:

– *міжнародних*: «Простір гуманітарної комунікації» (Київ, 2012), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2014), «Міжнародна освіта: стан та перспективи розвитку» (Київ, 2015), «Академическая наука – проблемы и достижения» (North Charleston, 2016), «Модернізація педагогічної освіти: виклики XXI століття» (Київ, 2016), «Наука та інновації» (Київ, 2017), «Сучасна вища освіта: реалії проблеми, перспективи» (Кременчук, 2017), «Актуальні проблеми психології розвитку особистості» (Київ, 2020);

– *усеукраїнських*: «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (Київ, 2012–2017), «Засоби і технології сучасного навчального середовища» (Кіровоград, 2010), «Підготовка компетентного фахівця в умовах глобалізаційних процесів» (Умань, 2014), «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2017), «Наука, освіта, суспільство: інструменти і механізми сучасного інноваційного розвитку» (Київ, 2018).

Публікації. Основний зміст роботи викладено у 14 наукових публікаціях (із них 13 одноосібні): 7 статей відображають основні положення дисертації (із них 6 статей у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у науковому зарубіжному виданні); 3 публікації мають апробаційний характер; 4 – додатково висвітлюють результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій трьома мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (285 найменувань, з яких 28 – іноземною мовою) та

додатків. Загальний обсяг дисертації – 250 сторінок, з них основного тексту – 183 сторінки. Дисертація містить 20 таблиць, 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність наукового пошуку з обраної проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дисертації, зазначено її наукову новизну, теоретичне та практичне значення, вказано шляхи апробації й упровадження результатів у педагогічну практику.

У першому розділі **«Професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов як педагогічна проблема»** представлено комплексний теоретичний аналіз проблеми дослідження; окреслено концептуальні підходи та принципи; уточнено зміст основних понять і подано визначення термінологічного сполучення «професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов»; розкрито специфіку діяльності майбутніх учителів іноземних мов.

У такому контексті розглянуто низку напрацьованих ученими тлумачень понять «імідж», «іміджелогія», «професійний імідж» і наведено авторське визначення терміносполучення «професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов».

На основі вивчення літературних джерел, присвячених осмисленню сутності іміджу (В. Бугрім, В. Ісаченко, Н. Гузій, Л. Данильчук, Ф. Джефкінс, О. Ковальова, І. Лебедин, І. Ніколаєску, О. Чебикін, Ю. Палеха й ін.), констатовано про наявність на сучасному етапі розвитку науки різних підходів (особистісний – набір індивідуальних якостей, прагматичний (практичні прийоми формування іміджу), інтегративний (знаходиться на перетині філософії і соціології, педагогіки і психології) до міждисциплінарного трактування природи цього складного та багатоаспектного утворення.

Відтак *імідж* (image) – це образ, зображення, точна схожість, штучна імітація; найважливіший чинник успіху професійної діяльності (Д. Бутін, Н. Вебстер, В. Королько, В. Шепель та ін.). Як залежний від багатьох мінливих чинників імідж є нестабільною, динамічною структурою. На противагу цьому ядро іміджу складає відносно стійка структура, генеза якої тісно пов'язана із професійною Я-концепцією вчителя.

Іміджеологією називають науку про імідж, що вивчає його особливості, теоретико-методологічні основи, механізми конструювання, візуально-контекстний вимір і ситуаційно-сегментне упровадження (В. Бугрім О. Холод, Ю. Палеха, Т. Пархоменко, Г. Почепцов та ін.).

Професійний імідж педагога постає емоційним образом, утвореним із багатьох формотворчих компонентів, який визначає рольову відповідність особистості педагога до стандартів і вимог його професії в очах колег, студентів і суспільства; пов'язаний із проблемами психолого-педагогічного порядку, присутніми для формування іміджу вихователів дошкільних закладів і спеціальних установ, учителів середніх загальноосвітніх і середніх спеціальних закладів освіти, а також викладачів закладів вищої освіти

(Н. Бібік, В. Бондар, О. Внукова, Н. Грибенко, О. Губченко, Т. Живава, В. Євтух, В. Кремень, О. Козлова, О. Савченко, Н. Ничкало й ін.).

Професійний імідж вчителя іноземних мов вважають складним психолого-педагогічним феноменом, який підлягає формуванню, реалізації, розвитку в процесі професійно-педагогічної діяльності вчителя іноземних мов та виступає основним чинником підвищення ефективності освітнього процесу (О. Перелигіна, М. Сперанська-Скарга).

Формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов відбувається в ході міжособистісного спілкування та з позиції оцінювання професійних навичок і лінгвістичних умінь. Його особливості детерміновані поліморфним характером його діяльності та зумовлені реалізацією професійних і особистісних компетентностей у позиційно-ситуативних ролях, що набувають вияву в комунікативному процесі, а також під впливом зовнішніх факторів.

Ефективність професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов визначають взаємозалежні принципи: позиціонування, адекватне виконуваний місії; опора на індивідуальні особливості; урахування закономірностей сприйняття оточуючих.

Сутність професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов визначається поняттям професіоналізму як гармонійної комбінації професійної компетентності та високого рівня професійної самоактуалізації особистості фахівця, зокрема цілісним баченням себе як майбутнього професіонала.

Професійний імідж як системне цілісне утворення має структуру, що складається із низки взаємопов'язаних компонентів, серед яких: індивідуально-мотиваційний (природні, особистісні характеристики вчителя, мотивація до самореалізації та самопрезентації), комунікативно-інтерактивний (інтелектуальна активність, лінгводидактична компетентність, саморегуляція, міжкультурна комунікація, культура спілкування та мовлення), професійно-статусний (алгоритми дій і способів поведінки, соціальний запит і значущість престижу професії, професійна компетентність).

З огляду на професійні завдання, безпосередньо дотичні до навчальної діяльності вчителя іноземних мов, провідними функціями його професійного іміджу виступають: презентаційна, комунікативна, корпоративна, адаптивна, нормативна, інформативна, когнітивна, емотивна, конативна та креативна функції. Залежно від педагогічного контексту вказані функції можуть дублювати одна одну, домінувати чи зберігати відносну самостійність.

У дослідженні *професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов* ми визначаємо як багатоаспектний феномен, який виникає в соціальному середовищі та функціонує як регулятор соціальних стосунків; сукупність зовнішніх візуальних характеристик і поведінкових актів, що об'єднує в собі систему культурологічних, лінгводидактичних, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок учителя, його особливу здатність до синтезу зовнішньої чарівливості та духовності, для успішної соціальної адаптації на шляху до досягнення професійного успіху.

У другому розділі «*Обґрунтування педагогічних умов формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов*» розглянуто науково-методичний інструментарій формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов; спроектовано й описано структурно-функціональну модель поетапного формування професійного іміджу; окреслено шляхи та умови ефективного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови.

Результативність процесу формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов детермінована впровадженням в освітній процес ЗВО виокремлених *педагогічних умов* (сукупність заходів і чинників, що впливає на всі компоненти навчального процесу), а саме:

- створення іміджеформувального освітнього середовища для позитивного, мотиваційно-ціннісного ставлення до процесу формування професійного іміджу з метою поглиблення механізмів Я-образу;

- удосконалення змісту лінгвопедагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов для розвитку професійних якостей, що сприяє оптимальному поєднанню різних технологій навчання у межах ефективного цілеспрямованого розвитку всіх компонентів професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов;

- розроблення педагогічного інструментарію для реалізації самоосвітньої діяльності та самопрезентації внаслідок упровадження авторського спецкурсу «Технологія формування професійного іміджу вчителя іноземних мов» та методичних рекомендацій «Формування професійного іміджу майбутнього вчителя: технологічне забезпечення».

Взаємозумовленість педагогічних умов уможливорює наскрізне та цілісне формування професійного іміджу, забезпечує індивідуально зорієнтовану професійну (педагогічну) підготовку майбутніх учителів іноземних мов, відкриває шлях до вивчення механізмів самоефективності, передбачає ресурс для розвитку творчої ініціативи, продуктивного мислення, здатностей до інтенсивного залучення до активної пізнавальної діяльності впродовж життя.

Педагогічні засоби реалізації педагогічних умов формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов (зміст навчального матеріалу; методи та форми навчання й виховання; особистісні та професійні якості студента; міжособистісні взаємини в академічній групі; освітнє середовище, модельоване викладачем у процесі професійної підготовки) сприяють набуттю уявлень про процес навчання та майбутню професійну діяльність, інтегрованих як ціннісні складники професійно-особистісного самовизначення студента, а також навичок, що дають змогу вбудовуватися в сучасну систему професійної діяльності, зберігаючи свою індивідуальність (самостійність, упевненість у собі, здатність до цілепокладання, самоорганізації, прагнення до саморозвитку), і загалом забезпечують успішне формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов.

Теоретичні аспекти аналізу проблеми дослідження уможливили

проектування структурно-функціональної моделі поетапного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов у ЗВО та виокремлення *критеріїв* (особистісно-ціннісний, когнітивно-лінгвістичний, практико-орієнтований), *показників і рівнів* сформованості (*високий, достатній, середній, низький*) її структурних компонентів.

Одним зі шляхів розвитку інноваційних стратегій вищої освіти й підвищення ефективності професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов з урахуванням специфіки професії є процес формування професійного іміджу студентів як необхідний компонент професійної підготовки, здатний ініціювати програму самовдосконалення особистості в межах розробленої структурно-функціональної моделі.

Моделювання процесу формування професійного іміджу майбутнього філолога ґрунтується на принципах: *особистісних пріоритетів*, який припускає концентрування на особистісних особливостях майбутнього вчителя іноземних мов, схильностях, здібностях, цінностях; *саморозвитку*, спрямованого на проектування структурно-функціональної моделі поетапного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов, яка характеризується динамічністю та варіабельністю залежно від конкретної навчально-виховної й соціальної ситуації; *реальності*, що означає застосування розробленої моделі на практиці в наближених до професійних освітніх умовах, що імітують професійно-педагогічну діяльність майбутнього вчителя іноземних мов.

Структурно-функціональна модель поетапного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов охоплює три *блоки*:

– *інформаційний* (знання з теорії та практики іміджеології: поняття «імідж», функції іміджу, «професійний імідж» і теоретичні підходи до його формування, структура та види іміджі; технології формування іміджу, вербальний і невербальний імідж, навички ефективного спілкування, імідж-діагностика; естетика зовнішнього вигляду, етикет, формування візуального вигляду тощо).

– *аксіологічний* (формування компонентів професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов на основі системи навчальних завдань та логіки професійно-ціннісних ситуацій, що розвивають: професійне мислення, яке допомагає долати стереотипи, що склалися в індивідуальному досвіді й щодо себе, й щодо складних ситуацій професійно-педагогічної діяльності; емоційний інтелект, що відображає адекватну самооцінку, впевненість у собі, вміння управляти емоційними станами, емпатію (співпереживання), співчуття, відкритість, толерантність, уміння управляти взаєминами, настроєм; ставлення до успішної самореалізації у професійно-педагогічній діяльності майбутнього вчителя іноземних мов, відстоювання власних інтересів і позицій, прагнення до саморозвитку та саморегуляції професійно-ціннісних орієнтації, конструктивна «Я-Концепція»);

– *операційний* (вироблення іміджевої стратегії, відповідних умінь і навичок формування компонентів професійного іміджу іноземного філолога;

реалізація педагогічних умов на кожному з етапів експериментального дослідження шляхом використання комплексу методів, форм і засобів, а саме: комунікативної методики «Win-Win», роботи в команді, творчих об'єднань за інтересами, психолого-педагогічних тренінгів, студентських студій, вебінарів, оф-лайн та он-лайн конференцій тощо).

У третьому розділі «*Дослідження ефективності педагогічних умов у процесі формування професійного іміджу*» описано проведений педагогічний експеримент з перевірки ефективності визначених педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; подано відомості про експериментальну базу й основні етапи педагогічного експерименту; узагальнено та інтерпретовано його результати.

На ґрунті дослідно-експериментальної перевірки результативності виокремлених педагогічних умов і впровадження в навчальний процес структурно-функціональної моделі поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов з використанням спецпрактикуму «Технологія формування іміджу вчителя іноземних мов» підтверджено їхню доцільність та ефективність.

Дослідження проводили в три етапи – констатувальний, формувальний і завершальний – із 2014 до 2018 навчального року на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (014.02 «Середня освіта. Мова і література (іноземні мови)»). До експерименту залучали учителів-практиків, експертів і 346 респондентів, розподілених на експериментальні групи (171 особа), які цілеспрямовано навчалися за запропонованою експериментальною методикою, та контрольні групи (175 осіб), що навчалися за традиційною методикою.

Основне завдання експерименту полягало в аналізі формування окремих компонентів професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов за реальних умов.

Кожен етап експериментальної роботи охоплював визначення її цілей, завдань, змісту; аналіз отриманих дослідницьких результатів. Параметричні заміри в експериментальних і контрольних групах на всіх етапах експерименту виконували за єдиними критеріями.

Проведення експерименту підпорядковували взаємозв'язку між теоретично обґрунтованими положеннями з проблеми й експериментально отриманими даними для перевірки правильності гіпотетичних припущень дослідження. Для цього розробили програму дослідження, що уможливила об'єктивне оцінювання визначених педагогічних умов і спроектованої структурно-функціональної моделі поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов на основі порівняльної характеристики рівнів сформованості у студентів експериментальних і контрольних груп компонентів сформованості – індивідуально-мотиваційного, комунікативно-інтерактивного та професійно-

статусного. Всі компоненти ефективно реалізовували під час експериментального навчання студентів в освітньому середовищі ЗВО.

Одним із завдань формувального експерименту вважали перевірку результативності застосування наскрізного спецпрактикуму «Технологія формування професійного іміджу вчителя іноземних мов» за допомогою методу експертних оцінок. Дослідження передбачало проведення статистичного оцінювання узгодженості поглядів експертів і встановлення оптимальної достовірності результатів ранжування.

Таблиця

Результати дослідно-експериментального дослідження (%)

Рівні сформованості	Початок експерименту (%)		Завершення експерименту (%)	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
високий	14,06	14,27	13,39	51,35
достатній	28,31	29,83	29,22	23,34
середній	26,23	24,71	24,77	15,51
низький	31,40	31,19	32,62	9,80

Визначення на контрольному етапі експерименту досягнутого майбутніми вчителями іноземних мов рівня сформованості професійного іміджу полягало у проведенні вихідного тестування (співвідношення рівнів сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов на початку експерименту та після його завершення представлено в таблиці).

Порівняльний аналіз результатів визначення рівнів сформованості професійного іміджу залучених до експерименту майбутніх учителів іноземних мов на його початку та після завершення розкриває такі зміни: високого рівня сформованості професійного іміджу на завершення експерименту досягли у КГ 13,39% осіб (на противагу 14,06% осіб на його початку), у ЕГ – 51,35% осіб (на противагу 14,27% осіб на його початку); достатнього рівня сформованості професійного іміджу на завершення експерименту досягли у КГ 29,22% осіб (на противагу 28,31% на його початку), у ЕГ – 23,34% осіб (на противагу 29,83% осіб на його початку); середнього рівня сформованості професійного іміджу на завершення експерименту досягли у КГ 24,77% осіб (на противагу 26,23% осіб на його початку), у ЕГ – 15,51% осіб (на противагу 24,71% осіб на його початку); низького рівня сформованості професійного іміджу на завершення експерименту досягли у КГ 32,62% осіб (на противагу 31,40% осіб на його початку), у ЕГ – 9,80% осіб (на противагу 31,19% осіб на його початку). Загалом співвідношення рівнів сформованості професійного іміджу у досліджуваних майбутніх учителів іноземних мов відображає позитивні зрушення, що відбулися в експериментальних групах.

Для виявлення значущості розходжень рівнів сформованості професійного іміджу у майбутніх учителів іноземних мов після проведення

дослідно-експериментальної роботи виконували математичну обробку результатів за допомогою критерію однорідності χ^2 , а відтак підтвердили статистичну достовірність різниць між рівнями сформованості професійного іміджу респондентів експериментальних і контрольних груп.

Опрацювання результатів дослідження за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона вказує на його зменшення між контрольними й експериментальними групами після завершення педагогічного експерименту. Для індивідуально-ціннісного компонента сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов коефіцієнт кореляції Пірсона становить 0,81; комунікативно-інтерактивного 0,67; професійно-статусного 0,76. Загальне значення коефіцієнта кореляції Пірсона для всіх компонентів рівнів сформованості професійного іміджу студентів після проведення експериментального дослідження складає 0,75.

Отже, на основі дослідно-експериментальної роботи постає очевидним, що визначені педагогічні умови та спроектована структурно-функціональна модель поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов є доцільною для впровадження у навчальний процес вищої школи. У ході наукового пошуку підтверджено припущення про побудову процесу підготовки майбутніх учителів іноземних мов на засадах упровадження експериментального навчання та доведено результативність визначених педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено теоретичне обґрунтування та нове вирішення проблеми формування професійного іміджу майбутнього учителя іноземних мов; розкрито ефективність цього процесу; визначено критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутнього вчителя-філолога; окреслено шляхи вдосконалення процесу поетапного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов за допомогою виокремлення педагогічних умов формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов, спроектовано структурно-функціональну модель поетапного формування професійного іміджу майбутніх іноземних філологів і вдосконалення змісту процесу навчання.

1. На основі аналізу літературних джерел з проблеми формування професійного іміджу вчителя з'ясовано наявність різних концептуальних підходів до визначення змісту та сутності іміджу у вітчизняній і зарубіжній науці, трактування природи професійного іміджу, його змістової основи, структури, форм і характеру вияву в соціальному середовищі.

Професійний імідж учителя розглянуто як соціальний резерв, спрямований на підвищення якості підготовки майбутнього вчителя іноземних мов, його конкурентоспроможності, мобільності, здатності адаптуватися та розвиватися за нових соціально-економічних умов.

Професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов витлумачено як

багатоаспектний феномен, що виникає в соціальному середовищі та функціонує як регулятор соціальних стосунків, сукупність зовнішніх візуальних характеристик і поведінкових актів, що об'єднує в собі систему культурологічних, лінгводидактичних, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок учителя, його особливу здатність до синтезу зовнішньої чарівливості та духовності, для успішної соціальної адаптації на шляху до досягнення професійного успіху.

2. Схарактеризовано зміст, структуру та функції професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов, який є цілісною системою професійно значущих характеристик учителя, що детермінують ефективність педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Встановлено, що процес формування професійного іміджу має поетапний характер, співвіднесений зі становленням структури професійного іміджу вчителя та переходом на якісно новий рівень сформованості його компонентів (особистісно-ціннісного, когнітивно-лінгвістичного, практико-орієнтованого).

3. Визначено й обґрунтовано сукупність педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов, серед яких: створення іміджеформувального освітнього середовища для позитивного, мотиваційно-ціннісного ставлення до процесу формування професійного іміджу з метою поглиблення механізмів Я-образу; удосконалення змісту лінгвопедагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов для розвитку професійних якостей, що сприяє оптимальному поєднанню різних технологій навчання у межах ефективного цілеспрямованого розвитку всіх компонентів професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов; розроблення педагогічного інструментарію для реалізації самоосвітньої діяльності та самопрезентації внаслідок запровадження авторського спецкурсу «Технологія формування професійного іміджу вчителя іноземних мов» та методичних рекомендацій «Формування професійного іміджу майбутнього вчителя: технологічне забезпечення».

4. Спроектовано й обґрунтовано структурно-функціональну модель поетапного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов як елемента цілісної навчально-виховної системи ЗВО, що уможливило ефективне формування професійного образу вчителя за умови охоплення нею етапів експериментальної програми, дидактичного інструментарію, діагностування рівнів сформованості професійного іміджу тощо.

Структурно-функціональна модель поетапного формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов стала методологічним орієнтиром педагогічного дослідження, а відтак вибору і зумовила його стратегією, спрямовану на вдосконалення навчання та підвищення якості підготовки майбутнього вчителя іноземних мов.

5. Результати апробації та практичної реалізації експериментальної програми формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов увиразнюють її ефективність, що підтверджено статистично достовірними змінами в експериментальних групах на завершальному етапі дослідження: показники високого рівня сформованості професійного іміджу студентів

експериментальних груп становили 37,08%, середнього – 12,42%.

Проведене дослідження й аналіз його результатів уможливили формулювання методичних рекомендацій з підвищення ефективності підготовки майбутнього вчителя іноземних мов, що передбачають: формування професійного іміджу майбутнього вчителя в цілісній системі навчально-виховного процесу ЗВО; забезпечення ефективності підготовки випускників до професійної діяльності та підвищення їхньої конкурентоспроможності внаслідок інтеграції в зміст лінгводидактичної та професійно-педагогічної підготовки експериментальної програми формування професійного іміджу вчителя; контроль і корекцію освітнього процесу з формування компонентів іміджу на всіх етапах підготовки; створення ефективної системи консультування студентів з питань самопрезентації у період проходження педагогічних практик; використання у процесі навчання системи спеціально розроблених методик і практичних рекомендацій, спрямованих на розвиток механізмів самопрезентації; проектування освітнього процесу з урахуванням розроблених моделей і технологій неперервного розвитку професійних та особистісних якостей, які складають структуру професійного іміджу.

Виконане дослідження дає підстави стверджувати про розкриття на ґрунті отриманого наукового матеріалу основних аспектів проблеми формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов, а також окреслення в ході дослідно-експериментальної роботи низки нових проблем, які потребують розв'язання.

Перспективними напрямками подальшого дослідження визначено такі, як: використання активних технологій навчання для формування професійного іміджу майбутнього філолога, формування професійного іміджу майбутнього філолога в ході самоосвітньої діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Серман Л. І. Сучасні підходи до формування професійного іміджу вчителя. *Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис*. 2012. № 3. Додаток 1: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Том 1. С. 494–502.
2. Серман Л. І. Професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов як компонент його професійної культури вчителя. *Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис*. 2013. № 3 (50). Додаток 1: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Том 1. С. 194–197.
3. Серман Л. І. Теоретичний аналіз педагогічних умов в контексті формування професійного іміджу майбутнього учителя іноземних мов. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. 2014. № 4. С. 27–31.
4. Серман Л. І. Аналіз показників та рівнів сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов. *Педагогіка та психологія*. 2015. № 49. С. 234–244.
5. Серман Л. І. Problem of the future foreign languages teacher's training in scientific and educational literature. *Journal L'Association 1901 «SEPIKE»*. Edition 15. Poitiers (France). 2016. С. 21–24.

6. Серман Л. І. Аналіз рівня сформованості професійного іміджу у майбутніх учителів іноземних мов (ціннісно-мотиваційний критерій). *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2018. № 2. С. 117–120.
7. Серман Л. І., Стрельник О. О. Змістово-процесуальні особливості формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови *Наукові записки: збірник наукових статей / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; упор. Л. Л. Макаренко. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Випуск СХХХVII (137). С. 156–160. (Серія: педагогічні науки).*

Наукові праці апробаційного характеру

8. Серман Л. І. Структурно-функціональна модель формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов. *Інноваційні технології в науці та освіті. Європейський досвід: матеріали Міжнар. конф. (21–24 листопада 2017 р., Відень, Австрія). Відень, 2017. С. 138–143.*
9. Серман Л. І. Професійний імідж викладача як чинник підвищення якості вищої освіти. *Альянс наук: вчений-вченому: Матеріали Х Міжнар. наук.-прак. конф., 25-26 лютого 2016 р., Дніпропетровськ, 2016. С. 25-28.*
10. Серман Л. І. Професійний імідж викладача як фактор підвищення якості освіти (функціональний аспект). *Сучасний викладач у студентоцентричній моделі освітнього процесу університету: Матеріали Наук.-прак. семінару 3-4 березня 2016 р., Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, Івано-Франківськ. 2016. С. 52-55.*

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Серман Л. І. Формування професійного іміджу майбутнього вчителя: технологічне забезпечення / за заг. ред. акад. М. Б. Євтуха. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 32 с.
12. Серман Л. І. Технологія формування професійного іміджу вчителя іноземних мов: спецпрактикум / за заг. ред. акад. М. Б. Євтуха. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 68 с.
13. Серман Л. І. Методична підготовка в контексті формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2017) / відп. ред. Н. Я. Яцків; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2017. С. 276-280.*
14. Серман Л. І. Афективні аспекти впливу професійного іміджу вчителя на успішність учнів. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи : зб. наук. праць. 2018. № 3. С. 167-171.*

АНОТАЦІЇ

Серман Л. І. Педагогічні умови формування професійного іміджу у

майбутнього вчителя іноземних мов. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Рівненський державний гуманітарний університет. – Рівне, 2020.

Кваліфікаційну наукову працю присвячено проблемі формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов. Робота містить нові, раніше не захищені наукові положення, які полягають у науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов, форм, методів і засобів їх упровадження задля успішного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов. Уточнено змістові характеристики поняття «професійний імідж учителя іноземних мов» та дотичних до нього, окреслено їх сутність; визначено та обґрунтовано компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; розроблено та експериментально апробовано структурно-функціональну модель поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; здійснено теоретичне обґрунтування та систематизацію дидактичного інструментарію для формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; удосконалено окремі механізми і функції процесу формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в умовах освітнього середовища ЗВО через впровадження в навчальний процес наскрізного спецпрактикуму.

Доведена та експериментально перевірена ефективність запропонованих педагогічних умов та розробленої структурно-функціональної моделі поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в ЗВО.

Ключові слова: професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов, професійно-педагогічна діяльність, іміджеформувальні компоненти.

Серман Л. И. Педагогические условия формирования профессионального имиджа у будущего учителя иностранных языков. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования / Ривненский государственный гуманитарный университет. – Ривне, 2020.

Квалификационную научную работу посвящено проблеме формирования профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков. Работа содержит новые, ранее не защищенные научные положения, которые заключаются в научном обосновании и экспериментальной проверке эффективности педагогических условий, форм, методов и средств их внедрения для успешного формирования профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков. Уточнено содержательные характеристики понятия «профессиональный имидж учителя иностранных языков» и касательных к нему; обозначено их сущность; определены и

обоснованы компоненты, критерии, показатели и уровни сформированности профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков; разработана и экспериментально апробирована структурно-функциональная модель поэтапного формирования профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков; осуществлено теоретическое обоснование и систематизацию дидактического инструментария для формирования профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков; усовершенствованы отдельные механизмы и функции процесса формирования профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков в условиях образовательной среды учреждения высшего образования через внедрение в учебный процесс сквозного спецпрактикума "Технология формирования профессионального имиджа учителя иностранных языков".

Доказана и экспериментально проверена эффективность предложенных педагогических условий и разработанной структурно-функциональной модели поэтапного формирования профессионального имиджа будущих учителей иностранных языков в учреждении высшего образования.

Ключевые слова: профессиональный имидж будущего учителя иностранных языков, профессионально-педагогическая деятельность, имиджеформирующие компоненты.

Serman L. I. Pedagogical Conditions of Professional Image Formation of a Future Foreign Languages Teacher. – Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the Speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education / Rivne State University of Humanities. – Rivne, 2020.

Thesis is devoted to the problem of professional image formation of a future foreign languages teacher. The scientific literature on the research problem is analysed; in the process of research data processing of Ukrainian and foreign researchers the essence and varieties of the image are determined.

In the research, a theoretical analysis is made and completely new solution is given to the problem of professional image formation of a future foreign languages teacher.

The literature analysis on the problem of professional image formation of a teacher is made, which revealed a variety of conceptual approaches to determining the content and essence of the concept "image" in domestic and foreign literature.

The characteristic to the content, structure and functions of a future foreign languages teacher's professional image is given, which is an entire system of professionally significant teacher characteristics that determines the effectiveness of pedagogical interaction of educational process subjects. In our study it is shown that the process of professional image creating is gradual.

The teacher's professional image in the study is presented as a social reserve aimed at improving the training quality of future foreign languages teacher, his or her competitiveness, mobility, ability to adapt and develop in new social and economic conditions.

We consider the “future foreign languages teacher’s professional image” as a multidimensional phenomenon that arises in the social environment and functions as a regulator of social relations; a combination of external visual characteristics and behavioral acts, it combines a system of cultural, linguodidactic, psychological and pedagogical knowledge, skills and abilities of a teacher, his or her special ability to synthesize external charm and spirituality, with the aim of successful social adaptation to achieve professional success.

Pedagogical conditions are defined and proved, they suggest the creation of an image forming educational environment for a positive, motivational and valuable attitude to the process of self image formation; improving the content of lingual and pedagogical training of students for the development of professional qualities of a future foreign languages teacher, contributes to the optimal combination of various teaching technologies to ensure the effective development of all components of a future foreign languages teacher’s professional image; pedagogical tools creation for the implementation of self-educational activities and self-presentation through the introduction of the author’s special course "Technologies of Foreign languages teacher’s professional image formation" and guidelines "Formation of future teacher professional image: technological support."

The structural and procedural model of the gradual formation of a future foreign languages teacher’s professional image has become a methodological guide for pedagogical research and determined its strategy aimed at improving the education and the quality of training of a future foreign languages teacher.

In addition, it is an element of the entire higher educational system, which allows to form a teacher’s professional image effectively under conditions of involving all stages of the experimental program, didactic tools, diagnostics of levels of professional image formation, etc.

The set of pedagogical conditions that enhance the professional image formation of a future foreign languages teacher is highlighted and theoretically proved. The leading conditions are: students’ positive, motivational and valuable attitude to the process of professional image formation; creation of optimal conditions for students’ self-educational activities in imageology for an in-depth study of the self-presentation mechanisms; knowledge of the essence, properties, functions and criteria of evaluating image forming components; creation of image forming educational environment; active involvement of students in research work in the field of a professional image formation; improving the content of students’ professional and pedagogical training for an accented and selective development of professionally significant qualities of a future foreign languages teacher that are part of his or her professional image structure; the students creation of adequate ideas about the professional image of a future foreign languages teacher, a scheme of an effective self-presentation; the optimal combination of various teaching technologies to ensure an effective and focused development of all professional image components of a future foreign languages teacher.

The testing results and practical implementation of the experimental program for the professional image formation of a future foreign languages teacher show its effectiveness, which is confirmed through reliable statistical changes that have

occurred in the experimental groups. At the final stage, indicators of a high level of professional image formation of the students of experimental groups were 37.08%, of the average level - 12.42%.

The conducted research and analysis of its results made it possible to form methodological recommendations, the use of which increases the effectiveness of a future foreign languages teacher's training. To achieve a high level of professional image formation it is necessary to create a future teacher's professional image in the entire system of the educational process of institutions of higher education; to ensure the effectiveness of graduates preparing for professional activities and increasing their competitiveness by integrating into the linguodidactic and professional pedagogical content; carry out control and correction of the educational process in the image components formation at all stages of training; create an effective system of consulting on self-presentation during the teaching practice; use a system of specially developed techniques and practical recommendations aimed at developing self-presentation mechanisms in the educational process; carry out the planning of the educational process taking the developed models and technologies into account that ensure the continuous development of student's professional and personal qualities that make up the professional image structure.

The study gives grounds to consider that the obtained scientific material has revealed the main aspects of the problem associated with the professional image formation of a future foreign languages teacher. However, research and experimental work in particular have revealed a number of new problems awaiting solution.

Keywords: professional image of a future foreign languages teacher, professional and pedagogical activity, image forming components.

Підписано до друку 10.06.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим.
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26